

БЪЛГАРСКИ ЦЕНТЪР
ЗА НЕСТОПАНСКО
ПРАВО

2020 ГОДИШЕН ОТЧЕТ 2020

www.bcnl.org

БЪЛГАРСКИ ЦЕНТЪР
ЗА НЕСТОПАНСКО
ПРАВО

Щрак и чупим ежедневието

Надя Шабани, директор БЦНП

Всяка година има своя чар, има своите силни и своите не толкова силни страни. За екипа на БЦНП 2023 г. беше динамична, с много инициативи, с постижения, които ни донесоха удовлетворение, но и с предизвикателства, за решението на които все още търсим отговори.

Гордеем се с работата си по всички законодателни инициативи, защото те променят ландшафта за гражданските организации. И приемаме с голяма отговорност порасналите ни инициативи за развитие на капацитет на НПО. Тази година включихме в нашите програми над 1086 НПО съмишленици. Трудна, но важна инициатива за сектора е и работата по нахлуващия изкуствен интелект (AI) и осигуряването на равенства и достъп при прилагането на технологиите, които го използват. Това ще е постоянна тема за гражданските активисти за следващите поне 10 години.

Преминахме през всичко това, само защото имаме най-добрия екип, за който няма планина, която не може да повдигне. За нас ежедневието не е всеки пореден ден, а ежедневно усилие да помагаме хората да се сдружават свободно и да са граждански активни. Щастливи сме с нови колеги, които се присъединиха към екипа ни, включително и с двете сладки бебета, които започнаха лека полека да се включват в онлайн екипните срещи.

БЦНП в цифри през 2023

КОНСУЛТАЦИИ:

356

на граждански организации (314) и граждани (42)

ПУБЛИКУВАНИ **НОВИНИ:**

14

УЧАСТНИЦИ
В СЪБИТИЯ:

над

1086

достигнати хора в **СОЦИАЛНИТЕ МРЕЖИ:**

над

59012

ОБЩО
ПОДКРЕПЕНИ
НПО:

491

ОБУЧЕНИ СА НАД:

780
човека

СТАНОВИЩА по НПО казуси:

25

МЕДИЙНО
ОТРАЗЯВАНЕ:

183

МЕДИЙНИ
УЧАСТИЯ:

61

“

Научих много нови неща, затвърдих знанията си за други и вече съм много по-уверена ...

... Обучението многократно надмина очакванията ми! Със сигурност има още много какво да научим от Вас и със сигурност ще участваме и в други издания. Благодаря на целия Ви екип за вложените усилия и енергия!

Вие сте еталон за професионализъм и високо качество на предлаганите обучения.

”

Средата за работа на гражданските организации

Съвет за развитие на гражданското общество

СРГО работи интензивно през 2023 г. Основен приоритет в работата бе изработване на финансов механизъм за подкрепа на граждански инициативи и предложение за Пътна карта за Стратегия за развитие на гражданското общество.

Заедно с коалицията РавниБг направихме обща кампания

#АзДействамНеЧакам, с която си поставихме за цел да се сложи началото на изготвянето на нова Стратегия за подкрепа развитието на гражданското общество в България. В хода на кампанията над 270 организации и граждани се включиха в онлайн анкета за определяне на водещите проблеми пред гражданските организации, над 115 участници се включиха в срещи в 8 града, за да дадат своите предложения за мерки за преодоляване на най-съществените за организациите проблеми.

Кампанията послужи не само за събиране на мнения, а и за запознаване на сектора с предстоящото изготвяне на Стратегия и мобилизация за активно участие в него. На заседание на СРГО, проведено през декември 2023 г., се взе и официално решение да започне изготвянето на нова Стратегия след 8-годишно прекъсване.

Обществен съвет към Комисията за прякото участие на гражданите и взаимодействието с гражданското общество (КПУГВГО)

В края на 2023 г. стартира работата на Обществения съвет към КПУГВГО към 49-ото Народно събрание. БЦНП бе избран за заместник-председателстващ на Обществения съвет. Важен акцент в работата на Обществения съвет бе определяне на приоритети в 21 области, в които са представени НПО.

Открито управление

През 2023 г. бе началото на една от най-актуалните мерки по Четвъртия план по Инициативата за открито управление, а именно: предложеното от нас „Разработване на общи стандарти при използването на изкуствения интелект в процеса на дигитализация с цел осигуряване на гаранции за равен достъп и зачитане на правата на човека“. През декември по наша инициатива се проведе среща на правозащитни организации в Министерството на електронното управление. В резултат, МЕУ организира сформирването на работна група „Изкуствен интелект – разработване на общи стандарти при използването на изкуствения интелект в процеса на дигитализация с цел осигуряване на гаранции за равен достъп и зачитане на правата на човека“.

Закон за мерките срещу изпиране на пари – секторна оценка, промени в закона

През май 2023 г. Постоянно действащата междуведомствена работна група (МРГ) при Доклада за оценката на риска от финансиране на тероризъм (ФТ) в сектора на организациите с нестопанска цел.

Ние бяхме включени директно в процеса по изготвяне на секторната оценка като член на аналитично-координационния екип към МРГ, председателстван от представител на САД ФР – ДАНС. Успешното сътрудничество между нас и държавните органи, отговорни за превенцията на прането на пари и финансиране на тероризма, бе изтъквано като добра практика и от Съвета на Европа.

Според Оценката на риска няма потвърдени случаи на злоупотреба с организациите с нестопанска цел в Република България за целите на финансирането на тероризъм. Анализът в хода на Оценката също така не е установил наличието на сериозни рискови фактори за сектора. С оглед на това рискът от злоупотреба за целите на финансиране на тероризма от страна на организациите с нестопанска цел в Република България е оценен като нисък към среден.

Резултатите от секторната оценка и изготвените анализи във връзка с нея ни послужиха като обосновка за застъпническата ни дейност при обсъждане на промени на Закона за мерките срещу изпиране на пари (ЗМИП) през 2023 г. Успешно защитихме позициите си, че не всички юридически лица с нестопанска цел трябва да са задължени лица по ЗМИП, както и за смекчаване на някои административни тежести. Така приетите през 2023 г. промени в ЗМИП се оказаха най-съществените подобрения в правната среда за НПО за годината.

Срещу Законопроекта за регистрация на чуждестранните агенти

През април 2023 г., дни след изборите за Народно събрание, бе внесен за пореден път Законопроект за регистрация на чуждестранни агенти в новосформирания Парламент. Законопроектът предлага уредба, нарушаваща свободата на сдружаване и свободата на изразяване, и съответно е противоконституционен. Той също така се инструментализира за очернящи кампании срещу медии и неправителствени организации. Ние следим развитието на подобен тип законодателни инициативи и реагираме своевременно. Така реакцията ни срещу Законопроекта за регистрация на чуждестранните агенти бе и основна препоръка (изготвена от нас) в главата за България в публикувания през март 2023 г. доклад на Европейската комисия.

Доброволчество

През август 2023 г. Министерството на младежта и спорта стартира съвместна работна група с представители на администрацията и на неправителствени организации за създаване на актуален Законопроект за насърчаване на доброволството.

Мотивирани от желанието бъдещият Законопроект за доброволството да отговаря на реалните нужди на доброволците, на организациите, занимаващи се с организиране на доброволческа дейност, както и на хората, ползващи се от подкрепата и помощта на доброволци, организирахме обществено обсъждане на необходимите мерки за подкрепа на доброволството.

Снимка: Денислав Стойчев за Граждански Будилник 2023

Защита на права

Права на психично болните

След извънредно посещение в България през март 2023 г. Комитетът на Съвета на Европа против изтезанията и нечовешкото или унижително отнасяне или наказание за пореден път констатира ужасяващите условия и отношение в държавните психиатрични болници, както и липсата на мерки, които трябва да предприема държавата. БЦНП се включи в събитие в НС посветено на темата, на което се взеха важни решения: за създаване (към 49-ото Народно събрание) на Временна комисия за защита на правата на психично болните пациенти и за създаване на работна група към министъра на правосъдието за осигуряване на процесуални гаранции при участие на хора с увреждания в съдебни процеси.

Защита от домашно насилие

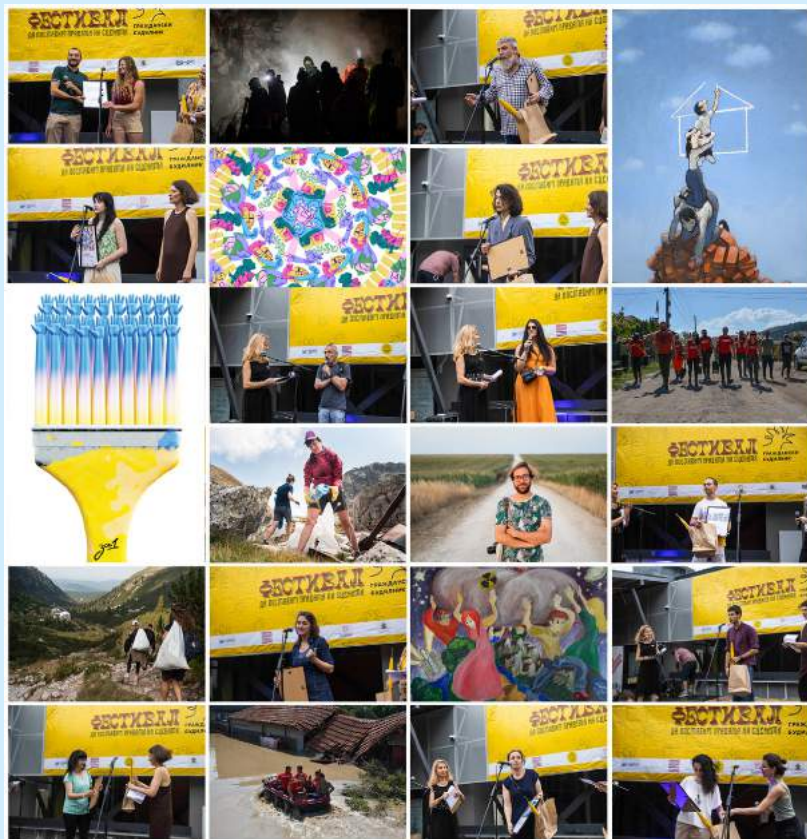
В началото на 2023 г. дългоочаквани промени в Закона за защита от домашното насилие бяха отхвърлени от 48-ото Народно събрание. След изборите през април тези промени отново се оказаха на дневен ред и след дебати в Парламента, преминали под знака на очернящи неправителствените организации манипулации, те все пак бяха приети. Спешни изменения отново бяха направени след поредните масови протести след пореден тежък случай над насилие над жена. Така след дългогодишни усилия на активното гражданско общество домашното насилие и насилието, основано на пола, вече са проблеми, разпознавани от широката общественост. В тази връзка през октомври 2023 г. проведохме две обучения за неправителствени организации. Те целяха да запознаят участниците с новите изменения в Закона за защита от домашното насилие, да изградят капацитет на организациите да се застъпват за решение на проблеми, свързани с домашното насилие, и умения да комуникират пред обществото застъпническите си цели.

Гражданска активност

Граждански Будилник

За шеста година провокирахме социално ангажирани творци да пробуждат общественото внимание към значимостта на правата ни в конкурса „Граждански Будилник“. 85 автори създадоха над 180 визуални и художествени истории за свързващата сила на ДОБРОволчеството. На 1 юли 2023 г. заедно с над 400 посетители превърнахме Южен парк II в София в истинска сцена на гражданската будност, заявявайки открито: „Ние сме най-силни, когато помагаме на другите“.

12-часовата програма с творчески ателиета и образователни занимания предложи забавления, но и важни дискусии – защо и колко важно е да сме заедно и да си помагаме, да градим мостове, а не стени... и да сме част от едно силно и здраво гражданско общество. Творбите на осемте талантиливи артисти (фотография, изобразително изкуство и литература), отличени от журито на конкурса, се превърнаха в сърцето на изложбата „Свързани в Доброто: Силата да си помагаме“ 2023 г.

Гордеем се, че дарителската ни кампания обедини 10 известни личности и над 220 дарители около общата кауза да подкрепим креативните творци – защитници на правата и гражданския активизъм. С общи усилия набрахме 11 120 лв. за наградния фонд на конкурса и сътворяването на фестивала за изкуство и права.рии за свързващата сила на ДОБРОволчеството.

На 1 юли 2023 г. заедно с над 400 посетители превърнахме Южен парк II в София в истинска сцена на гражданската будност, заявявайки открито: „Ние сме най-силни, когато помагаме на другите“.

Дигитална демокрация

През 2023 г. проведохме две онлайн кампании: nierazim.com и chovek.ai. Кампаниите възникнаха по две основни причини: глобалната дигитализацията и реализирането на човешките права онлайн. Заедно с колегите от глобалното студио за социално въздействие Fine Acts успяхме да погледнем към темата от различен, творчески ракурс, да изградим нов начин за диалог с хората по (общо взето абстрактната) тема за човешките права в дигитален контекст.

Този наш двукомпонентен експеримент отбеляза значителен успех. Сайтът Nierazim.com е посетен от почти 1700 души, от които над 200 от други държави – САЩ, Германия, Австрия, Великобритания, Холандия... Малко над 1000 от тези посещения са директно на сайта, а не през друга платформа или медия.

**ИНТЕРНЕТ ТЕ ПЛАШИ?
НИЕ ПАЗИМ.**

ДИГИТАЛНИ БОДИГАРДИ.
ВИЖ ПОВЕЧЕ НА
NIEPAZIM.COM

The complex block features a blue background. At the top, the text 'ИНТЕРНЕТ ТЕ ПЛАШИ? НИЕ ПАЗИМ.' is written in large, bold, white and black letters. Below this, the text 'ДИГИТАЛНИ БОДИГАРДИ. ВИЖ ПОВЕЧЕ НА NIEPAZIM.COM' is written in smaller white letters. In the center, there is a photograph of a smiling, muscular man with a beard, wearing a black tank top, with his arms crossed. In the bottom right corner, there is a circular logo featuring a muscular man's head and shoulders, with the word 'ЗЕРКАЛ' written below it.

дигитална
демокрация

Chovek.ai е с над 4300 посещения (от които почти 2500 директни посещения), от които 4117 посещения от България, а останалите – от чужбина. Постовете, свързани с двете кампании, реализираха в социалните мрежи над 300 000 импресии от 147 000 човека, над 560 реакции и 128 коментара. Привлякохме нови последователи, проведохме 10 интервюта в медии и заедно с колегите от Fine Acts организирахме събитие на живо, в което да „върнем“ разговора в материалния свят.

Можем да обобщим, че парадигмата за човешките права остава убедително единственият универсален способ за защита на човека и неговите законни свободи и интереси. Ние сме силно ангажирани по темата, за да може и в български условия да се реализира принципите, че забраненото офлайн е забранено и онлайн... и че гражданите ще имат същите възможности за защита на правата си както във физическия, така и в дигиталния свят.

КОЕ Е СЪЗДАДЕНО ОТ ЧОВЕК? * * *	
	
Това?	Или това?
<p>Една от тези две картини е създадена от известния художник Клод Моне, а другата - от изкуствен интелект. Познай кой е създадена от човек - и виж дали си прав на CHOVEK.AI</p>	

КОЕ Е СЪЗДАДЕНО ОТ ЧОВЕК? * * *	
<p>ПРИТИСНАТ МЕЖДУ НЕБЕ И ЗЕМЯ, ЧОВЕК Е СТЕГНАТ. АКО ГИ НЯМАШЕ, ЩЕШЕ НАИСТИНА ДА СЕ НАУЧИ ДА ЛЕТИ. НЕ С ДУМИ, А С ИСТИНИ.</p>	<p>СРЕД МИСЛИ ВЪРТЯЩИ СЕ КАТО ВИХЪР, ТЪРСЯ ДУМИ, ЗВУЧНИ КАТО СИМФОНИЯ. И В СТИХОВЕТЕ МОЙТЕ СЕ КРИЕ, ЧАСТИЧКА ОТ ДУШАТА МИ ИСТИНСКА.</p>
Това?	Или това?
<p>Един от тези два стиха е написан от популярния български поет Стефан Иванов, а другият - от изкуствен интелект. Познай кой е написан от човек, и виж дали си прав на CHOVEK.AI</p>	

В разговорите за важността на гражданското общество като тема за ЕС, предстоящите европейски избори и как можем ефективно да взаимодействаме с институциите на ЕС се включиха специалните ни гост-лектори: Бойко Благоев – и.д. Ръководител на Представителството на Европейската комисия в България и Тяна Чунтова – експерт към Бюрото за връзка на Европейския парламент в България.

Гордеем се както с постиженията, така с мотивацията на нашите академици. Общата успеваемост от изпитните тестове на трите групи бе над 70%, а над 65% от тях планират кампании за промяна на политики и мобилизиране на обществена подкрепа чрез коалиране с други организации.

“

Изключително впечатлена съм от организацията на цялата академия. Темите бяха много добре представени и като лице, което до сега не е чувало за правни разпоредби, ми беше много ново и полезно да науча като цяло за сектора във връзка с тези теми.

Всички сесии бяха еднакво полезно и спомагат за изграждане на по-завършена представа за дейностите, тъй като може да се наложи да се върши всякаква работа, ако обстоятелствата го налагат.

Чувствам се вдъхновена и имам желание да се уча още и да си партнирам и с НПО, с които се запознах по време на Академия 1.

”

Лятно училище за НПО

„Мрежуване“ се превърна в парола и емблема на Лятното училище за НПО 2023 г., която преплита участниците в сплотена общностна нишка от съмишленици. Единадесетото издание събра 20 млади граждански лидери от 20 фондации, сдружения, читалища, работещи в различни сфери – социална, здравна, опазване на природата, младежки дейности, култура, градска среда, местна общност, екстремни спортове... 6 дни участниците подготвяха бюджети, намираха решения на реални казуси, провеждаха срещи с „истински“ представители на властта, пишеха стратегии, аргументираха се за предложените стъпки към тяхното постигане, подкрепяха взаимно застъпническите си кампании и се бореха за своите казуси. Освен в голяма удовлетвореност обучението се превърна и в истинско вдъхновение за застъпнически

“

Всъщност изпитвам уважение към процеса на застъпничество, който ни показахте. Нямах представа, че нещо, което не е толкова сложно (погледнато отстрани), всъщност е плод на много анализи, стратегии, усилия и широкообхватни знания.

”

Училище за набиране на средства

На 30 и 31 май 2023 г. проведохме първото ниво на Училището за набиране на средства за НПО като интензивен двудневен курс на обучение за развиване на основните знания и умения на хората от сектора на СГО в областта на набирането на средства. Разработихме програмата на обучението съвместно с координационното звено на Клуба на фондонабирача, което включваше Дияна Манева (Фондация „За нашите деца“) и Анина Йовкова (фъндрейзър за граждански каузи). 20 граждански лидери от 18 граждански организации научиха и упражниха първите стъпки в набирането на средства от корпоративни и индивидуални дарители като една от ключовите дейности за постигане на каузите на организацията, за увеличаване на броя на нейните поддръжници и постигане на финансова независимост.

Co-Creating Labs

Съвместните творчески лаборатории предизвикаха истински фурор и бум от вдъхновение, идеи и креативен активизъм. На 13 и 14 май лабораторната среща, модерирана от Fine Acts, събра 8 професионални артисти и творчески ментори с 13 активисти от 6 граждански организации, работещи в областта на образованието, опазването на околната среда, правата на бежанците, правата на хората с увреждания, подкрепата за младежи в неравностойно положение. По време на Co-Creating Labs гражданските активисти имаха свободата да експериментират с различни артистични техники за създаване на кампании за популяризиране на човешките права и демократичните принципи. На всеки етап получаваха обратна връзка и подкрепа от творчески ментори и експерти от средите на изкуството, дизайна и рекламата, което също насърчи чувството за общност. В резултат на Labs-ресурсите и чрез иновативни, основани на надеждата подходи участниците разработиха 6 идеи за въздействащи кампании за мобилизиране към действие, които ще продължат да се разгръщат и през 2024 г.

ANTI-SLAPP Обучение

През април 2023 г. за първи път се ангажирахме с нова тема за екипа на БЦНП – стратегическите дела срещу гражданското участие или т.нар. дела „шамари“ (slapp cases). Проведохме два двудневни семинара на тема „ANTI-SLAPP обучение – как да разпознаваме и противодействаме на делата „шамари“. В тях се включиха както активисти, журналисти, така и студенти по право и журналистика. Обсъдихме много теми: свобода на изразяване – граници, злоупотреба с право, международни практики и примери, SLAPP през погледа

на българското наказателно, гражданско и административно право, успешни и не толкова успешни инструменти за реакция и пр.

Като лектори в обученията привлякохме изтъкнати юристи, журналисти и граждански активисти. Интересни резултати получихме и от предварително проведената анкета, според която сред най-ефективните средства за противодействие на SLAPP анкетираните посочваха намесата на правозащитна организация или адвокат (25%), а като най-неефективно средство – „намесата на държавен орган“ (30%).

Обмен по програма Еразъм+

През пролетта на 2023 г. приключихме успешно и последните от общо 22 обменни програми с участието на 47 социални предприемачи, които посетиха свои колеги в социални предприятия от България, Гърция, Полша и Италия, с изключително позитивна обратна връзка относно полезността на срещите и възможността за създаване на партньорства.

По време на учебно пътуване до Милано екипът на БЦНП почерпи опит от съвременните подходи на 6 местни компании, развиващи креативни общностни пространства, инструменти за финансиране на социални предприятия и нови методи за популяризиране на социално предприемачески продукти (Фондация УниКредит, Humana, People to People International, Impact Hub – Milano, Oltre Venture и социалната кооперация VESTI SOLIDALE).

На конференция „Изграждане на по-силна екосистема за социалните предприятия в Европа“ в Атина (3–4 април 2023 г.) участвахме заедно с 12 български социални предприятия, управлявани от граждански организации, като бяха представени практиките на 2 от тях – всички те от общността на ДарПазар. Доказахме, че българските граждански организации можем да впечатлим колегите си от други европейски страни с нещо, което правим толкова интересно, че да сме пример. Дори поставихме на масата за дискусия и темата за нови форми на финансиране на социалните предприятия и възможностите на финансовите инструменти да подкрепят растежа на предприемаческата инициатива. Заедно със социалните предприемачи от 4 европейски държави (България, Италия, Полша и Гърция) обсъдихме какви финансови инструменти са достъпни и ползват за растеж на своята дейност, какви са бариерите и как финансирането им е помогнало.

Пролетна и есенна обучителни програми

За поредна година нашите пролетна и есенна обучителни програми бяха удобен, полезен и гъвкав начин за колеги от цяла България да увеличават своя капацитет по различни теми, свързани с дейността на техните граждански организации. В сесиите за 2023 г. се включиха 108 участници.

Повече финансова независимост

Let's GO: това не е просто бизнес!

В 14-ото издание на програмата ни за предприемачество се включиха 16 организации, които преминаха през интензивни обучения и менторски срещи.

Конкурсът за най-добър бизнес план на НПО за 2023 г. се проведе на 18 май. Журираха представители на партньорите на програмата – професионалисти, постигнали значителни успехи в своята област:

- Петя Дюлгерова – програмен директор „Медийно развитие“, Фондация „Америка за България“;
- Петър Торнев – управляващ директор на технологичния център на Accenture в България и член на борда на AIBEST;
- Виктория Блажева – първи вицепрезидент, директор „Маркетинг и комуникации“ за Централна и Източна Европа, УниКредит Груп;
- Захарина Вецева – директор „Корпоративни комуникации и КСО“, Telus International България;
- Жена Димитрова – ръководител на отдел „Недвижими имоти“, CMS София.

На 19 май поканихме завършилите LET'S GO и дипломантите от 2023 г. да се присъединят към Accelerator of Skills. Събрахме се в новото ни социално пространство ЦПРАК. През целия ден в събитието се включиха 35 участници и така новите възпитаници на програмата бяха представени на общността. Програмата се фокусира върху теми и формати, базирани на належащите нужди, които общността сподели и които ние идентифицирахме заедно с тях.

След края на сесиите се състоя церемонията по награждаването на финалистите в LET'S GO 2023 г. Медийният партньор на програмата – Българската национална телевизия, обяви победителите в късните новини и популяризира програмата в сутрешния си блок.

Социално законодателство

БЦНП представи Оценката на въздействието на Закона за предприятията на социалната и солидарна икономика. Дискусията с вземащите решения е за намаляване на изискванията за регистрация на предприятията на социалната икономика.

Сред обсъдените препоръки са:

- Автоматизиране и опростяване на процедурата по регистрация в Регистъра на социалните предприятия;
- Предизвикателства, свързани с определението и неговото тълкуване;
- Рискове, свързани с прякото адресиране на възможностите за финансиране и подкрепа чрез финансиране от ЕС само към регистрираните европейски предприятия (поради малкия брой регистрации и пречките пред регистрацията на активни европейски предприятия с доказано социално въздействие).

БЦНП бе съорганизатор и на Форума „Смелост, солидарност, социална работа“ - едно от най-големите събития, посветени на социалната работа през 2023 г. Събраха се над 210 представители на доставчиците на социални услуги и граждански организации от 20 населени места, институции, медии, социални работници, представители на европейски застъпнически мрежи.

БЪЛГАРСКИ ЦЕНТЪР
ЗА НЕСТОПАНСКО
ПРАВО

Новото социално пространство – изложбена зала на SEs (социалните предприятия)

Работата по новото ни социално пространство се разгърна през 2023 г. Събитието по откриването на пространството бе на 19 май.

ЩРАК

запали ✨ подай ✨ вземи

Част от събитието беше кампания за набиране на средства и подкрепа за малката градина пред сградата.

Ето и постиженията на социалните предприятия, които си партнират чрез платформата ДарПазар:

- Общ брой продажби: **над 10 000;**
- Общ оборот: над **300 000 лева;**
- Участници в работилниците на социалните предприятия: **над 600;**
- Достигнати хора в социалните мрежи: **над 300 000;**
- Медийни изяви: **12.**

Vivacom Регионален грант

През 2023 г. за осма поредна година в партньорство с Виваком реализирахме Виваком Регионален грант. В конкурса се включиха 360 проекта от всички 28 области на България. Най-многобройни бяха проектите от областите София-град, Варна, Пловдив, Русе, Бургас, Велико Търново, Враца, Ловеч, Софийска област, Стара Загора, Благоевград, Добрич и Смолян. 14 граждански организации получиха финансиране от общо 62 758 лв. за реализиране на своите едногодишни проекти в сферите Образование и Околна среда.

Изследвания и анализи

Доклад за социалното предприемачество през 2023 г.

Доклад за състоянието на гражданското пространство – 2023 г.

Оценка на въздействието на Закона за предприятията на социалната и солидарна икономика

ДОКЛАД ЗА ИЗВЪРШВАНЕ НА
ПОСЛЕДВАЩА ОЦЕНКА НА
ВЪЗДЕЙСТВИЕТО НА ЗАКОНА ЗА
ПРЕДПРИЯТИЯТА НА
СОЦИАЛНАТА И СОЛИДАРНА
ИКОНОМИКА

Партньорства

ДОНОРИ

КЪЩАТА НА ГРАЖДАНСКИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ

Хората

Екип

Надя Шабани, директор;
Айлин Юмерова, програмен директор;
Десислава Симеонова, програмен директор
Пламен Тодоров, административен директор;
Елена Калинова, финансов директор;
Захари Янков, старши правен консултант;
Радина Банова-Стоева, правен консултант;
Александра Мирчева, координатор Програма Социално
предприемачество;
Александър Киров, експерт комуникации;
Ивета Шилигарова, експерт комуникации;
Пенка Панамска, офис мениджър;
Надя Христова, офис сътрудник

Стажанти

Мария-Магдалена Гечовска – УНСС, специалност Право
Шанел Лажойе – McGill University, Canada
Мартина Димитрова – Sciences Po's Le Havre Campus, France

Благодарим на всички доброволци, които бяха до нас и ни
помагаха за успеха на инициативите на БЦНП през 2023 г.:

Дара Сапунджиева
Косара Първанова
Ванеса Филипова
Елица Деянова

Настоятелство

Адв. Цветана Чуклева, Председател на Настоятелството;
Станислав Сираков, партньор в инвестиционен фонд LaunchHub;
Боряна Димитрова, доктор по социология, управител на
социологическа агенция Алфа Рисърч.
Ива Дойчинова, журналист
Нели Куцкова, съдия

Хората
на
БЦНП

Проекти и финансиране през 2023 г.

<p>Проект: „Устойчив растеж на гражданските организации“.</p> <p>Източник на финансиране: Фондация "Америка за България"</p>	<p>През 2023 продължиха дейностите за:</p> <ul style="list-style-type: none">- увеличаване на подкрепата за развитие на междусекторно сътрудничество в областта на предприемачеството;- изграждане на устойчиви и авторитетни граждански организации с посилен наратив, който красноречиво да утвърждава позицията, че секторът на гражданското общество е ключов двигател на обществото;- Разширяване на признанието за работата на гражданските организации в България.
<p>Проект: „SEHUBS - Co-creating Hubs for Social Enterprises“.</p> <p>Източник на финансиране: Програма Еразъм+ на ЕС</p>	<p>През 2023 г. приключихме успешно и последните от общо 22 обменни програми с участието на 47 социални предприемачи, които посетиха свои колеги в социални предприятия от България, Гърция, Полша и Италия, с изключително позитивна обратна връзка относно полезността на срещите и възможността за създаване на партньорства.</p> <p>Проведохме учебно пътуване до Милано, където екипът на БЦНП почерпи опит от съвременните подходи на местни компании, развиващи креативни общностни пространства, инструменти за финансиране на социални предприятия и нови методи за популяризиране на социално предприемачески продукти.</p> <p>На международна конференция в Атина "Изграждане на по-силна екосистема за социалните предприятия в Европа" (3-4 април 2023)</p>

	<p>участвахме заедно с 12 български социални предприятия, управлявани от граждански организации, като бяха презентирани практиките на 2 от тях - всички те от общността на ДарПазар. Доказахме, че българските граждански организации можем да впечатлим колегите си от други европейски страни с нещо, което правим толкова интересно, че да сме пример.</p>
<p>Проект: „Отговор на кризата, предизвикана от Ковид 19 и последващия период“.</p> <p>Източник на финансиране: Фондация „Институт Отворено общество“, Швейцария</p>	<p>През 2023 продължихме с подкрепата за правните клиники по права на хора с увреждания в Софийския университет „Св. Климент Охридски“ и Пловдивския университет „Св. Паисий Хилендарски“.</p>
<p>Проект „Human (legal capacity) in the loop“.</p> <p>Източник на финансиране: Фондация „Институт – Отворено общество“, Швейцария</p>	<p>Продължихме дейностите по популяризиране на концепцията за подкрепеното вземане на решения и отмяната на запрещението. В рамките на подкрепата ни за равенство пред закона за хората с увреждания продължихме търсенето на по-добри решения за хората, поставени под запрещение.</p> <p>Участвахме в международен обмен в рамките на световната мрежа за прилагане на чл.12 от Конвенцията за правата на хората с увреждания, вкл. и в разработването на стандарти и насоки за прилагането му на практика в различни съдебни и административни производства.</p>
<p>Проект: Подкрепа за фестивал Граждански будилник.</p>	<p>За шеста година провокирахме социално ангажирани творци да пробуждат общественото внимание към значимостта на правата ни в конкурса „Граждански Будилник“. 85 автори създадоха над 180 визуални и художествени истории за свързващата сила на</p>

<p>Източник на финансиране: Столична община, програма „Култура“</p>	<p>ДОБРОволчеството. На 1 юли 2023 заедно с над 400 посетители превърнахме Южен парк II в истинска сцена на гражданската будност, с програма с творчески ателиета и образователни занимания и важни дискусии - защо и колко важно е да сме заедно и да си помагаме, да градим мостове, а не стени и да сме част от едно силно и здраво гражданско общество. Творбите на 8-те талантиливи артисти - любители на фотографията, изобразителното изкуство и литературата, отличени от журито на конкурса, се превърнаха в сърцето на изложбата "Свързани в Доброто: Силата да си помагаме" 2023.</p>
<p>Проект „Building an Inclusive Resilient Democratic Society in Bulgaria“ (BIRDS in BG). Източник на финансиране: Програма CERV на ЕС</p>	<p>В рамките на проекта през 2023 бе изготвен План за развитие на капацитета на гражданските организации. През есента на 2023 г. проведохме първите три издания на новата ни обучителна програма Граждански академии за НПО с участие на повече от 60 представителя на активни граждански организации. Проведен бе Co-Creative Lab - Съвместни творчески лаборатории, изпълнени с вдъхновение, идеи и креативен активизъм. Включиха се професионални артисти, творчески ментори и активисти от 6 граждански организации, работещи в областта на образованието, опазването на околната среда, правата на бежанците, правата на хората с увреждания, подкрепата за младежи в неравностойно положение Организирахме обучителен семинар "Правото на мирен протест - от подаването на уведомление до мятането на домати", който е част от серия обучения за повишаване на капацитета на граждански организации и активисти за успешна работа по утвърждаване и защита на основните европейски ценности и права на човека, за които те се борят.</p>

<p>Програма: „Предприемачество за НПО“.</p> <p>Източник на финансиране: Аксенчър България ЕООД, Телъс Интернешънъл (Кол Пойнт Ню Юръп), Уникредит Булбанк АД</p>	<p>В 14-ото издание на програмата за предприемачество се включиха 16 организации, които преминаха през обучения и менторски срещи за разработване на техните бизнес идеи. В конкурса за най-добър бизнес план бяха отличени най-добрите идеи. Журито включваше успешни в своята област професионалисти и експерти, които бяха представители от партньорите на програмата. Проведохме и Акселератор на уменията (Accelerator of Skills) с участие на вече завършили предходните издания на програмата и дипломантите от 2023.</p>
<p>Проект: Вход за граждани - ФГУ за подобряване на обществените консултации в общините.</p> <p>Източник на финансиране: Фонд Активни граждани България по Финансовия механизъм на ЕИП 2014-2021 г</p>	<p>Започналата през 2022 г. подкрепата на 7 общини и местни НПО да подобрят обществените консултации на местно ниво продължи през 2023 с осъществяване на предвидените кампании по места.</p>
<p>Проект: „Дигитални демокрации vs. Дигитални диктатури“.</p> <p>Източник на финансиране: Фонд Активни граждани България по Финансовия механизъм на ЕИП 2014-2021 г</p>	<p>В рамките на проекта, насочен към противодействието на пропагандата и дезинформацията в страната, продължиха съвместно с Асоциацията на европейските журналисти дискусиите в клуба на Гражданския стопаджия, като през 2023 бяха обсъдени актуални обществени и значими теми като: „Ние и те, наше и чуждо“, „Торбаланът НПО или как да печелим доверие с всяване на страх“, „Изкуственият интелект – кой кого използва... ние него или той нас?“, „Символите на нацията“ и др. Проведени бяха две обучения за журналисти и активисти на теми, свързани с делата „шамари“</p>

	(SLAPPs), като бяха представени примери и практики за противодействие и превенция.
<p>Проект „Rights in the loop - за правата на човека в дигиталната среда“.</p> <p>Източник на финансиране: Германския фонд Маршал на САЩ</p>	<p>Фокусът в проекта е осъществяването на кампания за повишаване на обществената осведоменост, която да постави началото на движение за защита на спазването на правата на човека в онлайн пространството. През 2023 проведохме две онлайн кампании: niepazim.com и chovek.ai. Кампаниите възникнаха като резултат поради две основни причини: глобалната дигитализацията и реализирането на човешките права онлайн. Заедно с колегите от глобалното студио за социално въздействие FineActs успяхме да погледнем към темата от различен, творчески ракурс, да изградим нов начин за диалог с хората на тема толкова абстрактна като човешки права в дигитален контекст.</p>
<p>Проект: Мрежа от центрове за компетенции за социални иновации, проект “FUZE”, номер VS/2021/0157.</p> <p>Източник на финансиране: Horizon 2020</p>	<p>По време на дискусия с взимашите решения за намаляване на изискванията за регистрация на социалните предприятия в България бе представена изготвената по проекта междинна оценка на въздействието на законодателството в сферата на СП.</p>
<p>Проект „Пренастройте ума си, пренастройте страната си“.</p> <p>Източник на финансиране: Германския фонд Маршал на САЩ</p>	<p>През 2023 започна подготовката на дейностите с участието на Инкубатора REWIRE, който има за цел да помогне на изгряващи лидери на гражданското общество от Унгария, Полша и България да променят начина си на мислене, за да подобрят ефективността си и да станат по-добри в комуникирането на демократичните ценности. На 15 участника от Унгария, Полша и България ще бъде представено обучението и инструментите, необходими за изграждане на въздействащи нови разкази</p>

	и създаване на положителна промяна в начина на мислене както на самите тях така и на техните организации и на обществото като цяло.
<p>Проект „СРГО не е поредната аббревиатура“.</p> <p>Източник на финансиране: Civitates</p>	<p>В рамките на проекта през се проведе кампанията „#АзДействамНеЧакам“. Над 270 организации и граждани се включиха в онлайн анкета за определяне на водещите проблеми пред гражданските организации. Над 115 участници се включиха в срещи в 8 града, за да дадат своите предложения за мерки за преодоляване на най-съществените за организациите проблеми.</p>
<p>Проект: Проектът „От застъпници за застъпници“.</p> <p>Източник на финансиране: Посолството на Кралство Нидерландия в България</p>	<p>Проектът „включваше провеждането на три еднодневни семинара, които целяха консолидиране на застъпническите усилия за подобряване на законодателството и практиките за защита от домашно насилие и от базираното на пол насилие.</p> <p>Първите два семинара бяха насочени към организации с опит в застъпничеството по темата защита от домашно насилие, а третият бе отворен и към други организации, които работят в социална сфера с цел мобилизиране на усилията за подкрепа за промените в средата или са съпричастни са с темата.</p> <p>В проекта бе обърнато внимание и на последните изменения на Закона за защита от домашното насилие и относимите текстове в Наказателния кодекс, а така също и на проекта на Директива относно борбата с насилието над жени и домашното насилие, Истанбулската конвенция и Директивата за правата на пострадалите от престъпления.</p>
<p>Проект: Benevict,</p> <p>Източник на финансиране: Програмата „Justice“ на ЕС</p>	<p>През 2023 продължихме с популяризирането на ползите от подкрепата за жертвите и обосноваване на инвестициите в допълнителни услуги.</p>

Проект: „Не обръщай другата буза: Устойчиви гласове в защита на околната среда срещу дела-шамари“.

Източник на финансиране: Холандския хелзинкски комитет, проект „Catalyst of Change“, финансиран от ЕС

През 2023 започна подготовката на провеждане на 2 анти-SLAPP обучения за активисти за опазване на природата.

Темата за превенцията на стратегически дела срещу участието на обществеността, известни също като дела-шамари (аббревиатура от "Strategic lawsuit against public participation" или SLAPP). Обученията са предвидени да се проведат през първата половина на 2024.

Финансов отчет

**ФОНДАЦИЯ „БЪЛГАРСКИ ЦЕНТЪР
ЗА НЕСТОПАНСКО ПРАВО”**

***ГОДИШЕН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ И
ОДИТОРСКИ ДОКЛАД
31 ДЕКЕМВРИ 2023***

Март 2024 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

- ***ОДИТОРСКИ ДОКЛАД***
- ***ГОДИШЕН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ КЪМ 31.12.2023 г.***
- ***ПРИЛОЖЕНИЕ КЪМ ФИНАНСОВИЯ ОТЧЕТ ЗА 2023 г.***
- ***ПРОЕКТИ 2023***

Общо 19 страници

ДОКЛАД НА НЕЗАВИСИМИЯ ОДИТОР

До
Ръководството
на Фондация “Български център за нестопанско право”
София

Мнение

Ние извършихме одит на финансовия отчет на Фондация “Български център за нестопанско право” („Фондацията”), съдържащ счетоводния баланс към 31 декември 2023 г. и отчета за приходите и разходите, отчета за собствения капитал и отчета за паричните потоци за годината, завършваща на тази дата, както и приложение към финансовия отчет, съдържащо обобщено оповестяване на съществените счетоводни политики и друга пояснителна информация.

По наше мнение, приложеният финансов отчет представя достоверно, във всички съществени аспекти, финансовото състояние на Фондацията към 31 декември 2023 г. и нейните финансови резултати от дейността и паричните ѝ потоци за годината, завършваща на тази дата, в съответствие с Националните счетоводни стандарти (НСС), приложими в България.

База за изразяване на мнение

Ние извършихме нашия одит в съответствие с Международните одиторски стандарти (МОС). Нашите отговорности съгласно тези стандарти са описани допълнително в раздела от нашия доклад „Отговорности на одитора за одита на финансовия отчет“. Ние сме независими от Фондацията в съответствие с Етичния кодекс на професионалните счетоводители на Съвета за международни стандарти по етика за счетоводители (Кодекса на СМСЕС), заедно с етичните изисквания на Закона за независимия финансов одит (ЗНФО), приложими по отношение на нашия одит на финансовия отчет в България, като ние изпълнихме и нашите други етични отговорности в съответствие с изискванията на ЗНФО и Кодекса на СМСЕС. Ние считаме, че одиторските доказателства, получени от нас, са достатъчни и уместни, за да осигурят база за нашето мнение.

Отговорности на ръководството за финансовия отчет

Ръководството носи отговорност за изготвянето и достоверното представяне на този финансов отчет в съответствие с НСС, приложими в България и за такава система за вътрешен контрол, каквато ръководството определя като необходима за осигуряване

изготвянето на финансови отчети, които не съдържат съществени неправилни отчитания, независимо дали се дължат на измама или грешка.

При изготвяне на финансовия отчет ръководството носи отговорност за оценяване способността на Фондацията да продължи да функционира като действащо предприятие, оповестявайки, когато това е приложимо, въпроси, свързани с предположението за действащо предприятие и използвайки счетоводната база на основата на предположението за действащо предприятие, освен ако ръководството не възнамерява да ликвидира Фондацията или да преустанови дейността ѝ, или ако ръководството на практика няма друга алтернатива, освен да постъпи по този начин.

Отговорности на одитора за одита на финансовия отчет

Нашите цели са да получим разумна степен на сигурност относно това дали финансовият отчет като цяло не съдържа съществени неправилни отчитания, независимо дали се дължат на измама или грешка, и да издадем одиторски доклад, който да включва нашето одиторско мнение. Разумната степен на сигурност е висока степен на сигурност, но не е гаранция, че одит, извършен в съответствие с МОС, винаги ще разкрива съществено неправилно отчитане, когато такова съществува. Неправилни отчитания могат да възникнат в резултат на измама или грешка и се считат за съществени, ако би могло разумно да се очаква, че те, самостоятелно или като съвкупност, биха могли да окажат влияние върху икономическите решения на потребителите, вземани въз основа на този финансов отчет.

Като част от одита в съответствие с МОС, ние използваме професионална преценка и запазваме професионален скептицизъм по време на целия одит. Ние също така:

- идентифицираме и оценяваме рисковете от съществени неправилни отчитания във финансовия отчет, независимо дали се дължат на измама или грешка, разработваме и изпълняваме одиторски процедури в отговор на тези рискове и получаваме одиторски доказателства, които да са достатъчни и уместни, за да осигурят база за нашето мнение. Рискът да не бъде разкрито съществено неправилно отчитане, което е резултат от измама, е по-висок, отколкото риска от съществено неправилно отчитане, което е резултат от грешка, тъй като измамата може да включва тайно споразумяване, фалшифициране, преднамерени пропуски, изявления за въвеждане на одитора в заблуждение, както и пренебрегване или заобикаляне на вътрешния контрол.
- получаваме разбиране за вътрешния контрол, имащ отношение към одита, за да разработим одиторски процедури, които да са подходящи при конкретните обстоятелства, но не с цел изразяване на мнение относно ефективността на вътрешния контрол на Фондацията.
- оценяваме уместността на използваните счетоводни политики и разумността на счетоводните приблизителни оценки и свързаните с тях оповестявания, направени от ръководството.
- достигаме до заключение относно уместността на използване от страна на ръководството на счетоводната база на основата на предположението за действащо предприятие и на базата на получените одиторски доказателства, относно това дали е налице съществена несигурност, отнасяща се до събития или условия, които биха могли да породят значителни съмнения относно

способността на Фондацията да продължи да функционира като действащо предприятие. Ако ние достигнем до заключение, че е налице съществена несигурност, от нас се изисква да привлечем внимание в одиторския си доклад към свързаните с тази несигурност оповестявания във финансовия отчет или в случай че тези оповестявания са неадекватни, да модифицираме мнението си. Нашите заключения се основават на одиторските доказателства, получени до датата на одиторския ни доклад. Бъдещи събития или условия обаче могат да станат причина Фондацията да преустанови функционирането си като действащо предприятие.

- оценяваме цялостното представяне, структура и съдържание на финансовия отчет, включително оповестяванията и дали финансовият отчет представя основополагащите за него сделки и събития по начин, който постига достоверно представяне.

Ние комуникираме с ръководството, наред с останалите въпроси, планирания обхват и време на изпълнение на одита и съществените констатации от одита, включително съществени недостатъци във вътрешния контрол, които идентифицираме по време на извършвания от нас одит.

За “АТА КО” ЕООД:

Радосвета Веселинова д.е.с.

Регистриран одитор

Radosveta
Kirilova
Vesselinova

Digitally signed by
Radosveta Kirilova
Vesselinova
Date: 2024.03.09
12:01:57 +02'00'

09.03.2024 г.

гр. София, бул.“България“ № 81В, ет. 2, офис № 5

Фондация "БЪЛГАРСКИ ЦЕНТЪР ЗА НЕСТОПАНСКО ПРАВО"

АКТИВ	Приложения	31/12/2023 ХИЛ.ЛВ	31/12/2022 ХИЛ.ЛВ
Дълготрайни активи			
Стопански инвентар		26	23
Компютърна техника		4	3
Акции и дялове в дъщерни предприятия	3	6	6
Предоставени заеми на дъщерни предприятия	3	-	-
		36	32
Краткотрайни активи			
Вземания	4	52	75
Парични средства и еквиваленти	5	426	675
		478	750
Разходи за бъдещи периоди		3	4
Общо активи		517	786
ПАСИВИ			
Капитал и резерви			
Други резерви		288	323
		288	323
Краткосрочни пасиви			
Краткосрочни задължения	6	12	9
Неразходвана част от финансираня	7	217	454
		229	463
Общо собствен капитал и пасиви		517	786

Nadia Rabhat Shabani-Panova
 Ръководител:
 Надя Шабани-Панова

Digitally signed by Nadia Rabhat Shabani-Panova
 Date: 2024.03.09 11:17:44 +02'00'

Съставител:

ELENA ILIEVA KALINOVA
 Елена Калинова

Digitally signed by ELENA ILIEVA KALINOVA
 Date: 2024.03.09 11:26:42 +02'00'

09 март 2024 г.

Заверил, съгласно доклад:

Radosveta Kirilova Vesselinova
 a

Digitally signed by Radosveta Kirilova Vesselinova
 Date: 2024.03.09 12:02:32 +02'00'

Фондация "БЪЛГАРСКИ ЦЕНТЪР ЗА НЕСТОПАНСКО ПРАВО"

	Приложения	2023 ХИЛ.ЛВ	2022 ХИЛ.ЛВ
Приходи от регламентирана дейност	8	1,058	921
Приходи от дарения под условие		1,006	879
Приходи от дарения без условие		8	9
Други приходи		44	33
Финансови приходи		1	26
Положителни валутни разлики		1	26
Разходи за регламентирана дейност	9	1,053	897
Разходи за дарения		30	45
Други разходи		1,023	852
Финансови разходи		10	23
Отрицателни валутни разлики		7	22
Други разходи от финансови операции		3	1
Резултат от нестопанската дейност		(4)	27
Печалба от стопанската дейност		13	31
Резултат за годината		9	58

Nadia Rabhat
Shabani-
Panova

Digitally signed by
Nadia Rabhat
Shabani-Panova
Date: 2024.03.09
11:18:11 +02'00'

Ръководител:
Надя Шабани-Панова

ELENA
ILIEVA
KALINOVA

Digitally signed by
ELENA ILIEVA
KALINOVA
Date: 2024.03.09
11:27:26 +02'00'

Съставител:

Елена Калинова

09 март 2024 г.

Заверил съгласно доклад:

Radosveta
Kirilova
Vesselinova

Digitally signed by
Radosveta Kirilova
Vesselinova
Date: 2024.03.09
12:02:57 +02'00'

Фондация "БЪЛГАРСКИ ЦЕНТЪР ЗА НЕСТОПАНСКО ПРАВО"

	Приложения	2023 ХИЛ.ЛВ	2022 ХИЛ.ЛВ
Приходи от оперативна дейност	<i>10</i>	18	49
Нетни приходи от продажби		18	49
Финансови приходи		0	0
Приходи от лихви		-	-
Разходи за оперативна дейност	<i>11</i>	3	15
Разходи за външни услуги			5
Разходи за персонала		3	9
Други разходи за дейността			1
Печалба от дейността		15	34
Печалба преди облагане с данъци		15	34
Разходи за данъци	<i>12</i>	2	3
Печалба след облагане с данъци		13	31
Нетна печалба за периода		13	31

Ръководител:
Надя Шабани-Панова

Nadia Rabhat
Shabani-
Panova
Digitally signed by
Nadia Rabhat
Shabani-Panova
Date: 2024.03.09
11:18:27 +02'00'

09 март 2024 г.

Съставител:
Елена Калинова
ELENA ILIEVA
KALINOVA
Digitally signed by ELENA
ILIEVA KALINOVA
Date: 2024.03.09 11:27:48
+02'00'

Заверил съгласно доклад:

Radosveta
Kirilova
Vesselinova
Digitally signed by
Radosveta Kirilova
Vesselinova
Date: 2024.03.09
12:03:23 +02'00'

Фондация "БЪЛГАРСКИ ЦЕНТЪР ЗА НЕСТОПАНСКО ПРАВО"

	Резерви хил.лв.	Финансов резултат хил.лв.	Общо собствен капитал хил.лв.
Салдо към 31 декември 2021	156	142	298
Финансов резултат за периода		58	58
Други изменения в собствения капитал, в т.ч.: (Собствено финансиране)	(33) (33)		(33)
Салдо към 31 декември 2022	123	200	323
Финансов резултат за периода		9	9
Други изменения в собствения капитал, в т.ч.: (Собствено финансиране)	(44) (44)		(44)
Салдо към 31 декември 2023	79	209	288

Nadia Rabhat
Shabani-
Panova

Digitally signed by
Nadia Rabhat
Shabani-Panova
Date: 2024.03.09
11:18:43 +02'00'

Ръководител:
Надя Шабани-Панова

ELENA ILIEVA
KALINOVA

Digitally signed by
ELENA ILIEVA KALINOVA
Date: 2024.03.09
11:28:07 +02'00'

Съставител:

Елена Калинова

09 март 2024 г.

Заверил съгласно доклад:

Radosveta
Kirilova
Vesselinova

Digitally signed by
Radosveta Kirilova
Vesselinova
Date: 2024.03.09
12:03:48 +02'00'

Фондация "БЪЛГАРСКИ ЦЕНТЪР ЗА НЕСТОПАНСКО ПРАВО"

	Приложения	2023	2022
		хил. лв.	хил. лв.
Парични потоци от нестопанска дейност			
Получени дарения под условия		836	853
Получени дарения без условия		1	9
Постъпления от банкови и валутни операции			26
Други постъпления		1	11
Парични плащания на персонала		(493)	(393)
Парични плащания за осигуряване		(38)	(30)
Парични плащания за услуги		(380)	(294)
Парични плащания за дарения		(30)	(45)
Плащания за активи		(12)	(26)
Платени банкови такси и валутни разлики		(4)	(5)
Други плащания		(141)	(142)
Нетни парични наличности от нестопанска дейност		(260)	(36)
		0	0
Парични потоци от стопанска дейност			
Получени суми от клиенти		22	46
Парични плащания на доставчици			(6)
Плащания за възнаграждения и осигуровки		(3)	(9)
Изплатени данъци		(8)	(2)
Други плащания			(1)
Нетни парични наличности от стопанска дейност		11	28
		11	28
Нетно изменение на паричните наличности		(249)	(8)
		0	0
Парични наличности в началото на периода		675	683
		0	0
Парични наличности в края на периода		426	675

Ръководител:
Надя Шабани-Панова

Nadia Rabhat
Shabani-
Panova

Digitally signed by
Nadia Rabhat
Shabani-Panova
Date: 2024.03.09
11:19:00 +02'00'

Съставител:
Елена Калинова

ELENA ILIEVA
KALINOVA

Digitally signed by ELENA ILIEVA
KALINOVA
Date: 2024.03.09 11:28:27 +02'00'

09 март 2024 г.

Заверил съгласно доклад:

Radosveta
Kirilova
Vesselinova

Digitally signed by
Radosveta Kirilova
Vesselinova
Date: 2024.03.09
12:04:20 +02'00'

ПРИЛОЖЕНИЕ КЪМ ФИНАНСОВИЯ ОТЧЕТ за годината, завършваща на 31 декември 2023

1. Учредяване и регистрация.

Фондация “Български център за нестопанско право” (Фондацията) е създадена в през 2001 година и е регистрирана съгласно Закона за юридическите лица с нестопанска цел. Фондацията работи в обществена полза.

Основана е с цел да подпомага и развива функционирането на демократични структури на гражданското общество чрез:

- да подкрепяме развитието и утвърждаването на благоприятна правна и политическа среда за независимо гражданско общество, включително и на юридическите лица с нестопанска цел (ЮЛНЦ) в България;
- да насърчаваме създаването на правила за прозрачност, отчетност и подходяща структура на управление на ЮЛНЦ и държавните институции;
- да подкрепяме по-доброто взаимодействие между държавата и ЮЛНЦ;
- да подкрепяме гражданското участие в процеса на вземане на решения;
- да подпомагаме развитието на професионални умения, знания и капацитет подходящи за подобряване на правната рамка на гражданското общество, включително и на ЮЛНЦ в България;
- да предоставяме подкрепа на ЮЛНЦ за разрешаване на правни проблеми;
- да предоставяме подкрепа за осъществяване на правна реформа на гражданското общество в други страни и да насърчаваме международното сътрудничество;
- да осъществяваме дейности за постигането на други цели определени от Настоятелството, които не противоречат на целите и идентичността на Фондацията;

През 2023 г. Фондацията осъществи следните дейности, свързани с реализацията на инициативи и програми за постигане на целите ѝ:

- ✓ **Активирай: изграждане на мост между НПО, частния сектор и гражданите**, Подкрепен от фондация Америка за България
- ✓ **Микрогрант и Enrichment program**, Подкрепен от фондация Америка за България
- ✓ **Human (legal capacity) in the loop**, подкрепен от Фондации Отворено общество
- ✓ **Програма “Предприемачество за НПО“** с финансовото участие на Аксенчър България ЕООД, Телъс Интернешънт (Кол Пойнт Нью Юръп), Фондация „Америка за България“ и Уникредит Банк България
- ✓ **„Дигитални демокрации vs. Дигитални диктатури“**, финансиран от Фонд Активни граждани България по Финансовия механизъм на ЕИП 2014-2021 г.
- ✓ **SEHUBS - Co-creating Hubs for Social Enterprises** е финансиран от ERASMUS+ Programme (621421-EPP-1-2020-1-IT-EPPKAZ-IP1-SOC-IN)
- ✓ **Оценка на риска от изпиране на пари и финансиране на тероризма на НПО сектора в България за риска**, финансиран от ECNL Stichting
- ✓ **Проект „BeneVict“**, финансиран от ЕС
- ✓ **Проект “Building an Inclusive Resilient Democratic Society in Bulgaria” (BIRDS in BG)** е партньорска инициатива на Български фонд за жените (БФЖ), Български център за нестопанско право (БЦНП) и Фондация Impact Drive (IDF), подкрепена от Европейската комисия.
- ✓ **Проект „Rights in the loop - за правата на човека в дигиталната среда“**, финансиран от Германския фонд Маршал на САЩ
- ✓ **Проектът „От застъпници за застъпници“**, финансиран от Посолството на Кралство Нидерландия в България
- ✓ и други.

2. Описание на значителните счетоводни политики

2.1. База за изготвяне на финансовия отчет

ПРИЛОЖЕНИЕ КЪМ ФИНАНСОВИЯ ОТЧЕТ **за годината, завършваща на 31 декември 2023**

Годишният финансов отчет на Фондацията за 2023 година е изготвен в съответствие с изискванията на всички Национални стандарти за финансови отчети на малки и средни предприятия (НСФОМСП), които са приложими за 2023 година, в това число и към датата на баланса 31.12.2023 година.

Фондацията организира и осъществява текущото счетоводно отчитане и изготвя своите финансови отчети в съответствие с изискванията на българското законодателство - счетоводно, данъчно и търговско.

Финансовият отчет за 2023 година е изготвен в съответствие с изискванията на принципите: текущо начисляване; действащо предприятие; предимство на съдържанието пред формата; предпазливост; съпоставимост на приходите и разходите; постоянство.

Настоящият счетоводен отчет е изготвен на основата на счетоводната конвенция за историческа цена, модифициран в определени случаи с преоценката на някои активи и пасиви по тяхната справедлива стойност, конкретно посочени в оповестяванията към отчета.

Всички данни оповестени за 2023 и 2022 г. са представени в настоящия финансов отчет в хиляди български лева /хил.лв./.

2.2. Сравнителни данни – промени в счетоводните политики

С цел постигане на съпоставимост, салдата по съответните счетоводни сметки за резерви към 31.12.2023 г. са класифицирани, комбинирани и преизчислени. Всички корекции са отразени в резерви, така че да не окажат влияние върху текущия финансов резултат.

2.3. Използване на приблизителни счетоводни оценки и предположения

Изготвянето на финансовия отчет по Националните счетоводни стандарти изисква ръководството да направи някои приблизителни счетоводни оценки и предположения, които се отнасят до докладваните балансови активи и пасиви, както и до признатите приходи и разходи за периода.

2.4. Сделки в чуждестранна валута

Сделките, извършени през периода, в чуждестранна валута са приравнени в български лева по курса на съответната валута на датата на сделката. Активите и пасивите в чуждестранна валута са преизчислени по заключителния курс на Българска народна банка към 31.12.2023 г. към балансовата дата. Получените от това печалби и загуби са представени в отчета за приходите и разходите.

2.5. Признаване на приходи и разходи

Приходите са реализирани вследствие на получени финансираня. Като приход през годината се отчитат само усвоените от тях части. Признатите като приход финансираня, за които има съпровождащи условия, в Отчета за приходи и разходи се посочват като получени дарения под условие. От финансиранята за дълготрайни материални активи за приход се признава само размера на амортизационните отчисления, а салдото се отразява в баланса като дългосрочни пасиви / приходи за бъдещи периоди и финансираня /. Нереализираните към края на годината средства се посочват в годишния баланс като краткосрочни или дългосрочни финансираня в зависимост от периода, за който ще бъдат усвоени. Реализираните разходи надвишаващи полученият транс от финансиране към датата на отчета са признати за приход, а в баланса се посочват като други краткосрочни вземания.

Разходите се признават в съответствие с принципите за текущо начисляване и съпоставимост с приходите. Разходите за амортизации са отнасяни директно в намаление на финансирането за ДМА на фондацията.

Приходите и разходите от стопанската дейност на Фондацията се отчитат на принципа на текущо начисляване и съпоставимост.

2.6. Дълготрайни материални и нематериални активи

Дълготрайните материални активи са установените нефинансови ресурси, които са придобити и притежавани от Фондацията и имат материално-веществена форма, очаква се да се използват повече от един отчетен период. Дълготрайните материални и нематериални активи са

ПРИЛОЖЕНИЕ КЪМ ФИНАНСОВИЯ ОТЧЕТ за годината, завършваща на 31 декември 2023

оценени по цена на придобиване, включваща покупната им цена и всички разходи по въвеждането им в експлоатация и са намалени с начислената им амортизация и обезценки.

Отписването на дълготрайните материални и нематериални активи става вследствие на продажба, бракуване, извеждане от употреба, когато не се очакват други икономически изгоди.

2.7. Амортизация на дълготрайните материални и нематериални активи

Фондацията начислява амортизация на дълготрайните материални и нематериални активи, съобразно полезния живот на отделните активи, определени за всеки клас активи. Амортизация не се начислява на земите и на активите, които са в процес на изграждане или доставка.

При амортизацията на амортизируемите активи на дружеството се прилага линейния метод.

През 2023 година са възприети следните годишни амортизационни норми:

Компютърна техника - 50 %

Офис оборудване - 15 %

2.8. Вземания

Вземанията са оценени по стойността на тяхното възникване.

2.9. Парични средства

Паричните средства в лева са оценени по номиналната им стойност, а паричните средства в чуждестранна валута - по заключителен курс на БНБ към 31.12.2023 г. За нуждите на изготвянето на отчета за паричния поток, в паричните средства се включват всички налични парични средства в каси и банки към 31.12.2023 г.

2.10. Текущи задължения

Текущите задължения в лева се оценяват по стойността на тяхното възникване.

2.11. Данъци върху печалбата

В съответствие с българското данъчно законодателство, Фондацията е субект на данъчно облагане с корпоративни данъци за стопанската дейност, която извършва. Данъчният процент е 10 % от облагаемата печалба. За регламентираната дейност обект на корпоративен данък при източника са само възнаграждения за технически услуги, извършени от чуждестранни лица. Социални разходи фондацията не е извършвала през отчетния период.

3. Дългосрочни финансови активи

	31.12. 2023	31.12. 2022
	хил. лв.	хил. лв.
Инвестиции в дъщерни дружества	6	6
Общо	6	6

4. Краткосрочни вземания

	31.12. 2023	31.12. 2022
	хил. лв.	хил. лв.
Вземания от донори	5	68
Вземания по предоставени суми като гаранции	3	3
Вземания от клиенти	-	4
Вземания от партньори по проекти	44	-
Общо	52	75

ПРИЛОЖЕНИЕ КЪМ ФИНАНСОВИЯ ОТЧЕТ
за годината, завършваща на 31 декември 2023

5. Парични средства

	31.12. 2023	31.12. 2022
	хил. лв.	хил. лв.
Парични средства в лева	383	611
Парични средства във валута	43	64
Общо	426	675

6. Краткосрочни пасиви

	31.12. 2023	31.12. 2022
	хил. лв.	хил. лв.
Задължения към доставчици	4	-
Данъчни задължения	8	7
Подотчетни лица	-	2
Общо	12	9

7. Финансирания и приходи за бъдещи периоди

	31.12. 2023	31.12. 2022
	хил. лв.	хил. лв.
Салда по финансирания на проекти	217	454
Общо	217	454

Тези средства представляват неизразходваните суми от получените финансирания по проектите, които фондацията изпълнява към края на годината.

8. Приходи от регламентирана дейност

	Годината, завършваща на 31.12.2023	Годината, завършваща на 31.12.2022
	хил. лв.	хил. лв.
Приходи от дарения под условие – програми и други	1 006	879
Приходи от дарения без условие	8	9
Други приходи	44	33
Общо	1 058	921

Други приходи представлява сумата, използвана от резерва на организацията за покриване на текущи разходи в 2023 г (44 хил. лв.)

9. Разходи за регламентирана дейност

	Годината, завършваща на 31.12. 2023	Годината, завършваща на 31.12. 2022
	хил. лв.	хил. лв.
Разходи за дарения	30	45
Разходи за регламентирана дейност	1 023	852
Общо	1 053	897

ПРИЛОЖЕНИЕ КЪМ ФИНАНСОВИЯ ОТЧЕТ
за годината, завършваща на 31 декември 2023

Разходи за дарения са към български неправителствени организации в обществена полза както следва:

- Фондация „Ателие за идеи Декор“ – 10 000 лв. най-добър бизнес план на НПО
- Сдружение „Медикал Спейс“ – 10 000 лв. най-добър бизнес план на НПО
- Фондация „СИЙД“ - 10 000 лв. за най-добър бизнес план на НПО

10. Приходи от стопанска дейност

	Годината, завършваща на 31.12. 2023	Годината, завършваща на 31.12. 2022
	хил. лв.	хил. лв.
Приходи от услуги	18	49
Общо	18	49

11. Разходи за стопанска дейност

	Годината, завършваща на 31.12. 2023	Годината, завършваща на 31.12. 2022
	хил. лв.	хил. лв.
Разходи за външни услуги	-	5
Разходи за персонал	3	9
Други разходи	-	1
Общо	3	15

12. Разходи за данъци

	Годината, завършваща на 31.12. 2023	Годината, завършваща на 31.12. 2022
	хил. лв.	хил. лв.
Текущ данъчен разход	2	3
Общо	2	3

Фондацията не отчита данъчни временни разлики и съответно приходи или разходи от отсрочени данъци.

ПРОЕКТИ 2023 г.

През 2023 г. Фондация „Български център за нестопанско право” реализира следните проекти:

Проекти, реализирани през 2023 г.

1. Договор с Фондация Америка за България

Проект: Активирай: изграждане на мост между НПО, частния сектор и гражданите

Източник на финансиране: Фондация "Америка за България"

Салдо от 2022	331,38 лв.
Получено финансиране	- лв.
Закупени активи	- лв.
Общо разход	331,38 лв.
Салдо на 31.12.2023 год.	0,00 лв.

2. Договор с Фондация Америка за България

Проект: Устойчив растеж на гражданските организации

Източник на финансиране: Фондация "Америка за България"

Салдо от 2022	157 623,52 лв.
Получено финансиране	164 130,00 лв.
Закупени активи	1 600,00 лв.
Общо разход	285 400,47 лв.
Салдо на 31.12.2023 год.	34 753,05 лв.

3. Договор с Фондация Америка за България

Проект: Enrichment program

Източник на финансиране: Фондация "Америка за България"

Салдо от 2022 год.	\$15 814,12
Получено финансиране	\$0,00
Общо разход	\$15 814,12
Салдо на 31.12.2023 год.	\$0,00

4. Договор с Фондация „Институт – Отворено общество“ - Швейцария

Проект: Отговор на кризата, предизвикана от Ковид 19 и последващия период

Източник на финансиране: Фондация „Институт – Отворено общество“

Салдо от 2022 год.	\$1 301,12
Получено финансиране	\$0,00
Закупени активи	\$0,00
Общо разход	\$1 301,12
Салдо на 31.12.2023 год.	\$0,00

5. Договор с Фондация „Институт – Отворено общество“ - Швейцария
Проект: Human (legal capacity) in the loop
Източник на финансиране: Фондация „Институт – Отворено общество“

Салдо от 2022 год.	\$100 000,00
Получено финансиране	\$0,00
Закупени активи	\$5 274,63
Общо разход	\$94 725,37
Салдо на 31.12.2023 год.	\$0,00

6. Договор със Столична община, програма Култура
Проект: подкрепа за фестивал Граждански будилник
Източник на финансиране: Столична община, програма „Култура“

Салдо от 2022 год.	0,00 лв.
Получено финансиране	3 000,00 лв.
Общо разход	3 000,00 лв.
Салдо на 31.12.2023 год.	0,00 лв.

7. Договор с Европейската комисия
Проект: SEHUBS - Co-creating Hubs for Social Enterprises
Източник на финансиране: програма Еразъм

Салдо от 2022 год.	(3 671,66 €)
Получено финансиране	40 619,79 €
Общо разход	36 948,13 €
Салдо на 31.12.2023 год.	0,00 €

Разходите по проекта, извън посочените в горната таблица, които са покрити от собствени средства на организацията са в размер на 9237,04 евро.

8. Договор с Европейската комисия в партньорство с Български фонд за жените (БФЖ) и Фондация Impact Drive (IDF),
Програма: “Building an Inclusive Resilient Democratic Society in Bulgaria” (BIRDS in BG)
Източник на финансиране: Европейската комисия, програма CERV

Салдо от 2022 год.	0,00 €
Получено финансиране	120 765,98 €
Общо разход	96 267,52 €
Салдо на 31.12.2023 год.	24 498,46 €

Разходите по проекта, извън посочените в горната таблица, които са покрити от собствени средства на организацията са в размер на 10 696,39 евро.

9. Договор с Аксенчър България ЕООД
Програма: „Предприемачество за НПО“
Източник на финансиране: Аксенчър България ЕООД

Салдо от 2022 год.	0,00 лв.
Получено финансиране	30 000,00 лв.
Общо разход	30 000,00 лв.
Салдо на 31.12.2023 год.	0,00 лв.

10. Договор с Телъс Интернешънъл (Кол Пойнт Ню Юръп)
Програма: „Предприемачество за НПО“
Източник на финансиране: Телъс Интернешънъл (Кол Пойнт Ню Юръп)

Салдо от 2022 год.	0,00 лв.
Получено финансиране	12 000,00 лв.
Общо разход	12 000,00 лв.
Салдо на 31.12.2023 год.	0,00 лв.

11. Договор с Уникредит Булбанк АД
Програма: „Предприемачество за НПО“
Източник на финансиране: Уникредит Булбанк АД

Салдо от 2022 год.	10 000,00 лв.
Получено финансиране	10 000,00 лв.
Общо разход	10 000,00 лв.
Салдо на 31.12.2023 год.	10 000,00 лв.

12. Договор с Фонд Активни граждани България по Финансовия механизъм на ЕИП 2014-2021 г, в партньорство с ФГУ
Проект: Вход за граждани - ФГУ за подобряване на обществените консултации в общините
Източник на финансиране: Фонд Активни граждани България по Финансовия механизъм на ЕИП 2014-2021 г

Салдо от 2022 год.	(3 671,70) €
Получено финансиране	3 671,70 €
Общо разход	0,00 €
Салдо на 31.12.2023 год.	0,00 €

13. Договор с Фонд Активни граждани България по Финансовия механизъм на ЕИП 2014-2021 г
Проект: „Дигитални демокрации vs. Дигитални диктатури“
Източник на финансиране: Фонд Активни граждани България по Финансовия механизъм на ЕИП 2014-2021 г

Салдо от 2022 год.	(5 820,91) €
Получено финансиране	18 135,16 €
Общо разход	12 314,25 €
Салдо на 31.12.2023 год.	0,00 €

14. Договор с Европейската комисия

Проект: „Щадящо правосъдие за децата: Разработване на концепция за социални съдебни практики“ (REC-AG-2019/REC-RCHI-PROF-AG-2019)

Източник на финансиране: програмата “Justice”

Салдо от 2022 год.	(14 812,03) €
Получено финансиране	14 812,03 €
Общо разход	- €
Салдо на 31.12.2023 год.	0,00 €

15. Договор с European center for not-for-profit law

Проект: Оценка на риска от изпиране на пари и финансиране на тероризма на НПО сектора в България за риска

Източник на финансиране: ECNL Stichting

Салдо от 2022 год.	(6 948,35) €
Получено финансиране	11 000,00 €
Общо разход	4 051,65 €
Салдо на 31.12.2023 год.	0,00 €

16. Консорциум между 9 организации от България, Ирландия, Кипър и Португалия,

Проект: Мрежа от центрове за компетенции за социални иновации, проект “FUSE”, номер VS/2021/0157

Източник на финансиране: Horizon 2020

Balance from 2022	3 269,12 €
Funding received	- €
Total expenses	5 173,89 €
Balance as of 31.12.2023	(1 904,77) €

Разходите по проекта, извън посочените в горната таблица, които са покрити от собствени средства на организацията са в размер на 2 394,02 евро.

17. Договор с Германския фонд Маршал на САЩ

Проект „Rights in the loop - за правата на човека в дигиталната среда“,

Източник на финансиране: Германския фонд Маршал на САЩ

Салдо от 2022 год.	- €
Получено финансиране	\$ 24 500,00
Общо разход	\$24 500,00
Салдо на 31.12.2023 год.	-

18. Договор с Германския фонд Маршал на САЩ
Проект „Пренастройте ума си, пренастройте страната си“
Източник на финансиране: Германския фонд Маршал на САЩ

Салдо от 2022	- €
Получено финансиране	40 000,00 €
Общо разход	27,83 €
Салдо на 31.12.2023 год.	39 972,17 €

19. Договор с Български фонд на жените
Източник на финансиране: Civitates

Салдо от 2022 год.	1 188,48 €
Получено финансиране	20 000,00 €
Общо разход	21 188,48 €
Салдо на 31.12.2023 год.	- €

20. Договор с Посолството на Кралство Нидерландия в България
Проект: Проектът „От застъпници за застъпници“
Източник на финансиране: Посолството на Кралство Нидерландия в България

Салдо от 2022 год.	- €
Получено финансиране	8 000,00 €
Общо разход	8 000,00 €
Салдо на 31.12.2023 год.	- €

21. Договор с Victim support Europe
Проект: Benevict
Източник на финансиране: програмата “Justice”

Салдо от 2022 год.	4 563,00 €
Получено финансиране	- €
Общо разход	5 444,15 €
Салдо на 31.12.2023 год.	(881,15) €

22. Договор с Холандски хелзински комитет
Проект: „Не обръщай другата буза: Устойчиви гласове в защита на околната среда срещу дела-шамари“
Източник на финансиране: EU-funded project: „Catalyst of Change: Protecting the Union values by supporting a resilient, engaged and vocal civil society for the promotion of women’s rights, environmental justice and anti-corruption in Eastern and Southern Europe“

Салдо от 2022 год.	- €
Получено финансиране	7 499,75 €
Общо разход	- €
Салдо на 31.12.2023 год.	7 499,75 €

23. Договор с Благотворителната фондация за деца Роналд Макдоналд

Салдо от 2022	18 000,00 лв.
Получено финансиране	- лв.
Общо разход	18 000,00 лв.
Салдо на 31.12.2023 год.	- лв.

24. Дарения за развитие на социалното предприемачество

Салдо от 2022 год.	9 620,56 лв.
Получени дарения	4 083,84 лв.
Прехвърлени към резервен фонд	7 000,00 лв.
Общо разход	5 499,35 лв.
Салдо на 31.12.2023 год.	1 205,05 лв.

Дарители на инициативата през текущата година са физически лица през платформата Benevity или в брой в дарителска урна, както и Goal busters LLC, САЩ

25. Дарения за инициатива „Граждански будилник“

Салдо от 2022 год.	- лв.
Получени дарения	11 109,40 лв.
Общо разход	10 615,43 лв.
Салдо на 31.12.2023 год.	493,97 лв.

Даренията са от множество физически лица и от две юридически лица – Фантастико груп ООД (300 лв.) и Смаркетинг ЕООД (600 лв.)

26. Дарения за инициативата „Клуб на фъндрейзъра“

Салдо от 2022 год.	- лв.
Получено финансиране	1 600,00 лв.
Общо разход	1 212,62 лв.
Салдо на 31.12.2023 год.	387,38 лв.

Дарители за инициативата са 27 физически и юридически лица. Дарителите ЮЛ са фондация „Партньори България“ (50 лв.), БДЗП (100 лв.), сдружение „Аз мога тук и сега“ (50 лв.), фондация „Тръст за социална алтернатива“ (50 лв.), БФБ (100 лв.), фондация „Бикоуз“ (50 лв.), сдружение „Образование без раници“ (100 лв.), фондация „Сийдър“ (50 лв.), фондация „Корпус за образование и развитие“ (50 лв.), Български фонд за жените (50 лв.), Български дарителски форум (50 лв), сдружение „Операция:Плюшено мече“ (100 лв.), ВВФ България (100 лв.), фондация Офлайн кидс (50 лв), Американски университет в България (100 лв.) и фондация Ендометриоза и репродуктивно здраве (50 лв.)

27. Дарения без условие от физически лица – 2 броя за общо 600 лв.

Дата: 09.03.2024 г.

Изготвил :
/Елена Калинова/

ELENA
ILIEVA
KALINOVA
Digitally signed by
ELENA ILIEVA
KALINOVA
Date: 2024.03.09
11:29:03 +02'00'

Директор:
/Надя Шабани-Панова/

Nadia
Rabhat
Shabani-
Panova
Digitally signed
by Nadia Rabhat
Shabani-Panova
Date: 2024.03.09
11:19:40 +02'00'

19

Radosveta
Kirilova
Vesselinova
Digitally signed by
Radosveta Kirilova
Vesselinova
Date: 2024.03.09
12:06:48 +02'00'